
Proje Bulmacası: Üstün Yetenekliler için Tic-Tac-Toe Yöntemi ile Farklılaştırma

Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi, 2(2), 59-69
Aralık 2015
<http://jgedc.org>
DOI: 10.18200/JGEDC.2015214252

ÜZEYAD

© Genç Bilge Yayıncılık
<http://gençbilgeyayincilik.com>

Onur Agaoglu¹ ve Fatma Can Agaoglu²

Makale Alış: 27 Ekim 2015

Makale Kabul: 19 Kasım 2015

Öz

Üstün yetenekli öğrencilerin farklılaştırılmış eğitim programlarında kendilerini daha iyi ifade edebildikleri yapılan çalışmalarla belirtilmektedir. Farklılaştırılmış eğitimlerde kullanılan yöntemlerden biri de Tic-Tac-Toe yöntemidir. Bu yöntem sayesinde üstün yetenekli öğrencilerin farklı alanlardaki ilgi, beceri ve yetenekleri tespit edilebilmektedir. Bilim ve Sanat Merkezleri, üstün yetenekli çocuklara farklı alanlarda zenginleştirilmiş eğitim vererek hem çocukların yetenek alanını/alanlarını tespit etme hem de bu yetenek alanını/alanlarını geliştirme konusunda ülkemizdeki önemli eğitim kurumlarından. 2006 yılından beri hizmet veren Ankara Bilim ve Sanat Merkezi'nde Destek Eğitim Programı kapsamında disiplinler arası yapılan etkinliklerden biri de "Bilgisayar ve Dil Oyunları" dır. Bu etkinliklerde, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi'nde de belirtilen öğrenci kazanımlarından iletişim becerileri, grupta çalışma teknikleri, problem çözme becerileri geliştirilirken, aynı zamanda, Bilişim Teknolojileri ve İngilizce alanlarında çocukların ilgi, beceri, yaratıcılık kapasiteleri de ölçülmeye çalışılmaktadır. "Bilgisayar ve Dil Oyunları" etkinliklerinde kullanılan "Tic-Tac-Toe" yöntemi ile üstün yetenekli öğrencilerin, "Bilişim Teknolojileri" ve "İngilizce" alanlarında disiplinler arası çalışmalar yapmaları ve bu çalışmalardaki yeterliliklerin gözlemlenmesi hedeflenmiştir. Bu çalışma, Ankara Bilim ve

¹ ICT Teacher, The Ankara Science and Arts Center, Ankara, Türkiye. E-mail: onuraga@yahoo.com

² Teacher of English, The Ankara Science and Arts Center, Ankara, Türkiye. E-mail: can_fatos@yahoo.co.uk

Sanat Merkezi'nde 2013-2014 eğitim-öğretim yılından itibaren Destek Eğitim Programı'nda uygulanan "Bilgisayar ve Dil Oyunları" temasını, bu temada kullanılan "Tic-Tac-Toe" yöntemi ile öğrencilerde hedeflenen kazanımları ve bu kazanımlara ne kadar ulaşıldığını, etkinlikte yapılan uygulama örnekleri ile gösterecektir. Çalışma, "Tic-Tac-Toe" yöntemi ile ilgili alanyazın çalışmalarının, pratikte ne kadar uygulanabildiğini de göstermesi açısından önemlidir. Üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda her yaşta uygulanabilecek olan bu yöntemin, çalışma sonucunda alanda çalışan uzmanlara yol göstermesi hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler

Tic-Tac-Toe, farklılaştırma, üstün yetenek

Her çocuğun öğrenme gücü yaşlılarından farklıdır. Her çocuğun ilgi, merak ve becerisi de yaşlıları ile aynı değildir. Bu farklılıkların gözlemlenmesi ile hazırlanacak her etkinlik, öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine katkı sağlayacaktır. Okul sistemi içinde çocuklar genellikle üç öğrenme kümesine (Ataman, 1998); ortalama öğrenme gücü olanlar, ortalama üstü öğrenme gücü olanlar, ortalama altı öğrenme gücü olanlar şeklinde ayrılabilirler. Bilgili (2000)'ye göre eğitimde temel ilke; bireyin kapasitesi ölçüsünde, yeteneği doğrultusunda eğitime tabi tutulmasıdır. Üstün yetenekli çocukların her toplumda belirli bir oranda var olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla her toplumda varlığı bilinen bu potansiyelin eğitilebilir hale getirilmesi, o toplum için stratejik bir önem taşır.

Geleneksel eğitim anlayışında, esnek olmayan bir sınıf düzeninde her öğrenci için aynı içerik, aynı yöntem ve strateji kullanılarak öğrencilerde önceden belirlenmiş sabit kazanımlara ulaşılması hedeflenmektedir. Ancak üstün yetenekli çocuklarda bu eğitim anlayışının farklı olması gerektiği düşünülmektedir. Günümüz dünyasının daha hızlı, teknik ve çok boyutlu yapısından dolayı da bireylere değişime açıklığın, esnek düşünmenin ve üst düzey becerilerin kazandırılmasının amaçlandığı farklılaştırılmış bir eğitime ihtiyaç giderek artmaktadır (Özyaprak, 2012; Tortop, 2015).

Bu farklılaştırılmış eğitim, çeşitli bakış açısı ve fikirlerin sahne aldığı hızla değişen, teknoloji ve bilgi merkezli günümüz dünyasında; bilgiyi sünger gibi emmek yerine, bu çeşitlilik içinde kendi duruşunu belirleyebilecek, seçimlerini yapabilecek düzeyde eleştirel düşünme; hızlı değişime, farklılıklara ayak uydurabilecek ve yeni fikirlerin üretimine katkıda bulunabilecek düzeyde de yaratıcı düşünme becerilerini kapsamalıdır (Özyaprak, 2012). Farklılaştırılmış müfredat çalışmaları, üstün yetenekli çocukları harekete geçirerek, derslere zihinsel olarak aktif katılmalarını sağlayan ve derslerde edindikleri bilgi, becerileri yaratıcılıkla birleştiren bir niteliğe sahip olmalıdır (Kaplan-Sayı, 2013).

Müfredat farklılaştırma; ders veya ünite sürecinde, öğretmenlerin istedikleri zaman, öğrencilerin hazır bulunuşluklarına, ilgilerine veya öğrenme profillerine göre, bir ya da birkaçını temel alarak, müfredat öğelerinden içerik, süreç veya ürünü gereksinim doğrultusunda uyarlamaları olarak açıklanmaktadır (Clark, 2008). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde farklılaştırmanın ana hedefleri, öğrencilerin özelliklerini tanımak, desteklemek ve bu özelliklerin gelişmesi için uygulama imkânları sunmaktır. Farklılaştırmanın ana yapısı, içeriğin, sürecin ve

ürünün üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını, ilgilerini ve yeteneklerini karşılamak üzere yapılan uyarlamalardan oluşmaktadır (Agaoğlu, 2014).

Farklılaştırılmış eğitim programları öğrencilerin kendilerini ve hayatı anlamlandırmalarına yardımcı olur. Böylece öğrenilenler, farklı durumlara transfer edilerek devamlılık kazanır (Tomlinson, 2007). Üstün yetenekliler için farklılaştırma yapılırken programın içeriği soyutluk, karmaşıklık ve çeşitlilik olarak normal öğretim programlarından daha fazla zenginleştirilmeli; alanda uzman kişilerin özellikleri, yaşamları, bilimsel araştırma yöntemleri ve disipline özgü genellemeler de programa dahil edilmelidir (Sak, 2010).

Farklılaştırılmış bir programda öğrencilere kazandıkları becerileri sergileyecekleri geniş bir ürün yelpazesini seçenek olarak sunmak önemlidir. Çünkü öğrenciler güçlü ve zayıf yanları, ilgi alanları, öğrenme stilleri açısından farklılaşırlar. Bireysel ve grup olarak sözel, diyagram ve grafik kullanımı içeren görsel ya da teknolojik sunumlar yapma, kitapçık hazırlama, şarkı besteleme, proje geliştirme, seramik hazırlama gibi öğrenciyi motive edecek türlü olasılıklar sunmak, ürün farklılaştırmanın gereklerindedir. Ürün alternatiflerine karar verirken öğrencilerin ihtiyaçları kadar içeriğe uygunluk, kazandırılan becerilerle paralellik, yeteri düzeyde zorlayıcılık kriterleri de gözetilmelidir (Tortop, 2015; Özyaprak, 2012). Ürünün içerik ve süreç boyutundan bağımsız olarak ele alınmamasına dikkat edilmelidir. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerindeki ürünlerin mümkün olduğu kadar profesyonellerin ürünleriyle paralellik göstermesi amaçlanmalıdır. Bu nedenle ürünler gerçek yaşam problemlerini çözmeye yönelik olarak geliştirilebilir, bir kitleye sunulması planlanabilir ve taklit yerine sentez olması üzerine odaklanılabilir (Sak, 2010; Tortop, 2015).

Üstün yetenekli çocuklara uygulanması planlanan farklılaştırılmış etkinliklerin disiplinler arası yaklaşıma uygun olarak hazırlanması, öğrencilerin gözlemlenmesi açısından kolaylık sağlayacaktır. Farklı disiplinlere ilgi ve becerileri olan ve bu becerilerini gösterme imkânı bulan öğrenciler için oldukça etkili sonuçlar verecektir.

Disiplinler arası kavram, farklı disiplinlerin kesişme noktası olarak görülebilmektedir. İki kavram arasındaki farklılıklar öğretim sürecinde de farklılıkları beraberinde getirmektedir. Bu farklılıkları Demir(2008), şu şekilde özetlemiştir:

- Disiplinler öğretimde tek öğretmen söz konusudur. Disiplinler arası öğretimde ise, değişik disiplinlerden öğretmenler (ve bazen seçilen konunun özelliğine göre uzmanlar) ders sürecine katkı sağlamaktadırlar.
- Disiplinler öğretimde belirlenen konu, kavram ya da problem tek yönlü ele alınırken, disiplinler arası öğretimde değişik alanlardan bilgiler anlamlı ve etkili bir biçimde bütünleştirilmektedir.
- Disiplinler arası öğretim yaklaşımı öğretim sürecini tek düzelikten kurtarmakta, (Türk eğitim sisteminin amaçlarından biri olmakla birlikte pratikte etkili olarak uygulanmayan) zümreler arası iş birliğinin gerçekleşmesinde daha somut sonuçlar alınmasını sağlamaktadır.
- Disiplinler arası öğretim yaklaşımı, hazırlanma, planlama ve uygulama aşamalarında hem öğrenci hem de öğretmen açısından yüksek motivasyon sağlamaktadır.

- Öğretmen merkezli olan disiplinler öğretimin çerçevesinde önceden belirlenmiş konular mekanik bir şekilde aktarılmaktadır. Bu tür bir öğretimde, öğretmen ve öğrencinin dünyaları, hayat görüşleri derse katkı sağlamaz. Disiplinler arası yaklaşımda konu öğrenci merkezli olarak (hem ders öncesi hazırlıkları hem de ders işlenişi sürecinde) işlenir. Disiplinler arası öğretim yaklaşımı öğrencinin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesini sağlar.

TicTacToe Yöntemi

“TicTacToe” yöntemi, farklılaştırılmış eğitim etkinlikleri içinde öğrencilerin; ilgi, merak ve yeteneklerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri ile göstermelerine imkân veren yöntemlerdendir. Etkinliğin, öğrencinin seçimlerine göre ilerlemesi, öğrenciye özgürce yapmak istediği etkinliği seçme fırsatı tanıyıp bir bakıma etkinlikten sıkılmamasını sağlar. Etkinliği yöneten eğitimcilere de öğrencilerin ilgi, merak ve yeteneklerine yönelik gözlem yapma imkânı sunar.

Etkinlik için öğrencilere verilen dokuz farklı görevden oluşan görev kâğıdında öğrencinin üç görevi seçmesi ve bu görevleri gerçekleştirmesi istenir. Burada en önemli nokta, belirlenecek olan üç görevin birbiri ile kesişiyor olmasıdır. Yani öğrenciler yatay, düşey veya çapraz seçimler yapabilir. Bu amaca yönelik belirlenecek görevler, öğrencinin alana ilişkin hazır bulunuşluk düzeyi, ilgi, merak ve yeteneklerini göstermesini sağlayacak şekilde, ürün temelli hazırlanmalıdır.

TicTacToe yöntemi ile hazırlanan etkinlik, disiplinler olarak hazırlanabileceği gibi, disiplinler arası da hazırlanabilmektedir. Bu noktada disiplinler arası yapılması planlanmış bir etkinlik için, her eğitimcinin, öğrencilerde gözlemlemeyi hedeflediği davranışlara göre, dokuz görev içerisinden kendi disiplinine düşen görev sayısınca görevi hazırlaması gerekir.

Disiplinler arası hazırlanmış bir TicTacToe etkinliğinin değerlendirmesi disiplinlerin kendi hazırladıkları görevlere göre yapılırken, öğrenciye ait genel değerlendirmeler, etkinliğe katılan tüm öğretmenler tarafından yapılmalıdır. Bu sayede öğrencinin farklı disiplinlerdeki ilgi, bilgi düzeyi gözlemlenir ve genel olarak yaratıcılık, eleştirel düşünme, görev sorumluluğu gibi değerlendirmeleri de yapılabilir.

Etkinliğin hazırlanması belirli aşamalarla gerçekleştirilir (Wormeli, 2006; Heacox, 2005):

- Çalışmanın esas hedefinin ve çalışma sonunda elde edilecek ürünlerin belirlenmesi,
- Öğrencilerin hazır bulunuşluk, öğrenme stilleri ya da ilgi alanlarını belirlemek amacıyla değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi,
- Dokuz farklı görevin tasarlanması/hazırlanması,
- Belirlenen bu dokuz görevin, görev kâğıdına yerleştirilmesi,
- Tüm öğrencilerin yapması istenen bir görevin, görev kâğıdının tam ortasına yerleştirilmesi,
- Öğrencilere görev kâğıtlarının dağıtılması,

- Her öğrenciden kendilerine verilen görev kâğıdındaki dokuz farklı görevden, mutlaka yapılması istenen ve ortaya konan etkinlik içinde olacak şekilde üç görev seçmelerinin istenmesi,
- Her öğrenci tarafından belirlenen üç görevin yapılması için sürenin belirtilmesi.

TicTacToe yöntemi, öğrencileri bağımsız öğrenmeye sevk ettiği için etkinlikte hedeflenen sonuçlara ulaşma olasılığı yüksektir (Winebrenner, 2001). Özellikle grup çalışmasına göre bireysel çalışmayı daha çok seven üstün yetenekli çocuklar, istedikleri etkinliği yapma fırsatı da bulur; böylece kendilerini daha iyi ifade ederler.

TicTacToe etkinlikleri, etkinliği hazırlayacak eğitimcilerin isteğine bağlı olarak, Bloom Taksonomisine, Çoklu Zekâ Kuramına veya etkinliğin hazırlanacağı disiplinin/disiplinlerin konu başlıklarına göre belirlenebilir (Trowbridge, 2014).

Bu çalışmada, üstün yetenekli öğrencilere uygulanan farklılaştırılmış eğitim programı örneklerinden “TicTacToe” yöntemine dayalı disiplinler arası bir etkinlik anlatılarak etkinliğin, öğrenciler üzerindeki etkileri tartışılmaktadır.

Etkinliğin Uygulanması

Bilim ve Sanat Merkezleri, Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilere ders dışı zamanlarda eğitim veren kurumlardır. Kurumlarda; farklılaştırılmış, zenginleştirilmiş etkinlikler yapılmaktadır (MEB, BİLSEM Yönergesi, 2015). Bu bölümde, “Bilişim Teknolojileri” ile “İngilizce” alanlarında disiplinler arası hazırlanan ve uygulanan etkinliklerden biri olan “Proje Bulmacası” etkinliğinin uygulama süreci açıklanacaktır. Bu etkinlik, 5. Sınıf seviyesindeki öğrencilere yönelik olarak hazırlanmıştır. Çalışmada TicTacToe yöntemi esas alınmıştır.

Etkinlikte amaç, üstün yetenekli öğrencilerin “Bilişim Teknolojileri” ve “İngilizce” alanlarındaki ilgi, merak ve yeteneklerini tespit etmektir. Öğrencilerin disiplinlere hazır bulunuşlukları hakkında fikir vermesi hedeflenen çalışma, öğrencilere bireysel çalışma imkânı da sunmaktadır. Etkinlik sonunda öğrencilerden şu soruları cevaplamaları beklenmektedir:

- Verilen dokuz görevden hangi üç tanesini seçtin? Neden?
- Seçmiş olduğun üç görevi zamanında bitirebildin mi? Bitiremediysen sence nedeni nedir?
- Seninle aynı görevi seçmiş arkadaşlarının çalışmalarını değerlendirir misin? Sence arkadaşların aynı çalışmalarda senden farklı neler yapmış?

Disiplinler arası bir uygulama olduğundan, öğrencilerin farklı alanlardaki temel bilgi, beceri, ilgi ve merakları hakkında değerlendirme yapabilmeyi sağlayan etkinlikte ayrıca, akran değerlendirmesi yaptırılarak, öğrencilerin analiz, sentez ve değerlendirme boyutlarındaki tutum ve davranışları da gözlemlenmektedir (Agaoğlu, 2014). Çalışma, “Bilişim Teknolojileri” ve “İngilizce” alan öğretmenleri tarafından disiplinler arası hazırlanmıştır. Her iki alana yönelik öğrencilerin ilgi, merak ve yetenekleri disiplinler olarak değerlendirilirken, öğrencilerin grup içerisindeki tutum ve davranışları disiplinlerin ortak değerlendirmesi ile gerçekleştirilmiştir.

Ankara Bilim ve Sanat Merkezi’nde ilgili yönergede(2015) belirtildiği üzere verilen Destek Eğitim Programı çerçevesinde 2013-2014 eğitim-öğretim yılında

“Bilgisayar ve Dil Oyunları” temasında “Bilişim Teknolojileri” öğretmenini ile “İngilizce” öğretmenini uygulamalarda bizzat bulunmuştur. “Proje Bulmacası” etkinliği bu ağıdan her iki öğretmenin yürütücülüğünde gerçekleştirilmiştir.

Uygulama işiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşmak hedeflenmiştir:

- Bilimsel çalışma becerilerini geliştirme ve sergileme.
- Var olan bilgi, beceri ve ilgileri doğrultusunda seçtiği performans görevlerini zamanında yapma ve sunma.
- Disiplinler arası bir etkinlik olması sebebiyle hem “Bilişim Teknolojileri” alanında hem de “İngilizce” alanında öğrencilerin temel bilgi ve becerilerini gözlemlene.
- Akran değerlendirmesi ve öz değerlendirme yaptırılarak öğrencilerin tutum ve davranışlarını gözlemlene.

Uygulama, öğrenciler ve öğretmenler tarafından etkileşimli bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Etkinliğin başında öğrencilere öğretmenler tarafından hazırlanan “Görev Kâğıdı” dağıtılır. Bu Görev Kâğıdı’nda öğrencilerin yapması için yazılmış yönergeler bulunmaktadır (şekil-1).

TıcTacToe Etkinlik Uygulamaları

(Bilgisayar ve Dil Oyunları Teması – Proje Bulmacası Görev Kâğıdı)

Görev 1. İngilizce 1-100 arası sayıları şarkı/tekerleme ile öğret.

Görev 2. Bilgisayar parçalarından bulmaca hazırla.

Görev 3. Bilgisayar parçalarının oyuncu olduğu bir senaryo yaz.

Görev 4. Bilgisayar oyunlarının zararları ile ilgili poster hazırla.

Görev 5. İngilizce mutfak eşyaları/kırtasiye malzemeleri ile bulmaca hazırla.

Görev 6. Dilimizdeki yabancı sözcüklerle ilgili gözlem/anket yapıp sonuçları bir rapor yazarak paylaş.

Görev 7. Kartpostal hazırla.

Görev 8. 29 Ekim 2050 tarihli bir gazete sayfası hazırla.

Görev 9. Karikatür hazırla.

İngilizce 1-100 arası sayıları şarkı/tekerleme ile öğret	Bilgisayar parçalarından bulmaca hazırla	Karikatür hazırla
Bilgisayar oyunlarının zararları ile ilgili poster hazırla	29 Ekim 2050 tarihli bir gazete sayfası hazırla	Dilimizdeki yabancı sözcüklerle ilgili gözlem/anket yapıp sonuçları bir rapor yazarak paylaş
Bilgisayar parçalarının oyuncu olduğu bir senaryo yaz	İngilizce mutfak eşyaları/kırtasiye malzemeleri ile bulmaca hazırla	Kartpostal hazırla

şekil 1. Proje Bulmacası Görev Kâğıdı

2013-2014 eğitim-öğretim yılında Ankara Bilim ve Sanat Merkezi’ne Destek Eğitim Programı çerçevesinde devam eden öğrenciler haftada üç etkinlik saati etkinliklere katılmışlardır. Etkinlik süresi 40 dakikadır ve öğrenciler bir haftada

toplam 120 dakika boyunca bu etkinliğe devam etmiştir.“Proje Bulmacası” etkinliği için öğrencilere verilen süre dört etkinlik haftasıdır. Bu süre, öğrencilere etkinliğin ilk haftasında sözlü olarak belirtilmiştir.

Öğrenciler Görev Kağıdı’nda belirtilen yönergeler ve sınırlamalar çerçevesinde kendi istedikleri üç görevi seçerek işaretlemişlerdir (Şekil-2).

TicTacToe Etkinlik Uygulamaları

(Bilgisayar ve Dil Oyunları Teması – Proje Bulmacası Görev Kâğıdı)

Görev 1. İngilizce 1-100 arası sayıları şarkı/tekerleme ile öğret.

Görev 2. Bilgisayar parçalarından bulmaca hazırla.

Görev 3. Bilgisayar parçalarının oyuncu olduğu bir senaryo yaz.

Görev 4. Bilgisayar oyunlarının zararları ile ilgili poster hazırla.

Görev 5. İngilizce mutfak eşyaları/kırtasiye malzemeleri ile bulmaca hazırla.

Görev 6. Dilimizdeki yabancı sözcüklerle ilgili gözlem/anket yapıp sonuçları bir rapor yazarak paylaş.

Görev 7. Kartpostal hazırla.

Görev 8. 29 Ekim 2050 tarihli bir gazete sayfası hazırla.

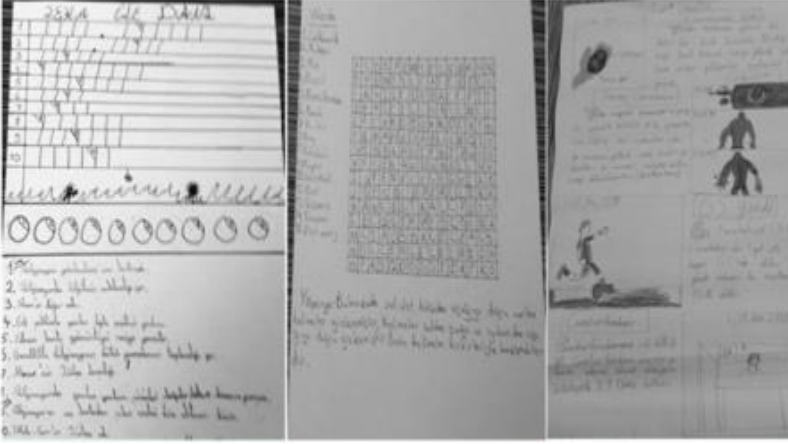
Görev 9. Karikatür hazırla.

İngilizce 1-100 arası sayıları şarkı/tekerleme ile öğret	Bilgisayar parçalarından bulmaca hazırla	Karikatür hazırla
Bilgisayar oyunlarının zararları ile ilgili poster hazırla	29 Ekim 2050 tarihli bir gazete sayfası hazırla	Dilimizdeki yabancı sözcüklerle ilgili gözlem/anket yapıp sonuçları bir rapor yazarak paylaş
Bilgisayar parçalarının oyuncu olduğu bir senaryo yaz	İngilizce mutfak eşyaları/kırtasiye malzemeleri ile bulmaca hazırla	Kartpostal hazırla

Şekil 2. Seçili görev kâğıdı örneği

Öğrenciler, “Görev Kağıdı” üzerinde işaretleme yaptıktan sonra görevler üzerinde değişiklik yapamaz. Bu durum etkinliğin başında öğretmenler tarafından öğrencilere sözlü olarak bildirilir. Bazı öğrenciler, seçmiş oldukları görevlerin kendileri için zor olduğunu etkinliğe başladıktan bir süre sonra fark edip değiştirmek isteseler de, etkinlik başında sözlü olarak kendilerine bu durumun mümkün olamayacağı söylendikten sonra çalışmalarına devam etmişlerdir. Bu durum, etkinlik öğretmenleri tarafından gözlem raporlarına yazılmıştır.

Belirtilen dört etkinlik haftası sonunda öğrenciler, seçtikleri görevler neticesinde hazırladıkları çalışmalarını öğretmen ve arkadaşlarına sunarlar(Şekil-3). Amaç, öğrencilerin ortaya çıkardıkları ürünleri sözlü olarak arkadaşlarına sunmasıdır.

Şekil 3. Etkinlik sonunda elde edilen ürünler

Sunumların bitiminde öğrenciler arkadaşlarının çalışmalarını sözlü olarak değerlendirirler.

Tartışma ve Sonuç

“TicTacToe” yöntemi, üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde kullanılan farklılaştırılmış eğitim yöntemlerinden biridir. Öğrencilere bağımsız çalışma fırsatı sunması, disiplinler arası çalışmaya uygun olması ve özellikle üstün yetenekli çocukların eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin; disiplinlere olan ilgi, bilgi ve yeteneklerinin gözlemlenebilmesi açısından oldukça önemli bir yöntemdir. Bu sebeple, üstün yetenekli çocuklara eğitim veren Ankara Bilim ve Sanat Merkezi’nde farklı zamanlarda ve farklı disiplinlerde “TicTacToe” yöntemi temel alınarak etkinlikler yapılmaktadır. 2013-2014 eğitim-öğretim yılı içerisinde Destek Eğitim Programı kapsamında gerçekleştirilen “Bilgisayar ve Dil Oyunları” temasında “TicTacToe” temelli “Proje Bulmacası” etkinliği uygulanmıştır. Etkinlik “Bilişim Teknolojileri” ve “İngilizce” öğretmenleri tarafından disiplinler arası hazırlanmıştır. Etkinlikte amaç; öğrencilerin belirtilen disiplinlerdeki hazır bulunuşluk, ilgi ve yeteneklerinin tespit edilmesinin yanında grup içerisinde akran değerlendirmesi yapılarak tutum ve davranışların da gözlemlenmesidir.

“TicTacToe” yöntemi, özellikle üstün yetenekli çocuklara eğitim veren kurumlarda görev yapan farklı disiplinlerdeki öğretmen/öğretmenler tarafından uygulanabilirliği açısından da önemlidir. Proje tabanlı eğitimin temel alındığı Bilim ve Sanat Merkezlerinde, her eğitim programında hazırlanıp uygulanabilecek çalışmalara temel olmasının yanında öğrencilerin disipline/disiplinlere yönelik yetenekleri hakkında da önemli ipuçları verdiği için etkin bir şekilde kullanılmalıdır.

Etkinlik sonunda, başlangıçta belirlenen öğrenci kazanımlarına ulaşılmış, öğrencilerde alana yönelik hazırbulunuşluk, ilgi ve yetenek düzeyleri belirli ölçülerde belirlenmiş, aynı zamanda, öğrencilerin tutum ve davranışları ile ilgili öğretmenler tarafından gözlem yapılmıştır.

“Proje Bulmacası” etkinliğinde her öğrencinin bağımsız olarak çalışması sonucu, belirlenen sürede yapılan çalışmalar hem öğrenciler hem de öğretmenler tarafından değerlendirilmiştir. Akran değerlendirmesinde öğrencilerin rekabetçi yanlarının öne çıkması sonucu öznel değerlendirme yapan öğrencilerin yanında nesnel değerlendirme yaparak çalışmalarını değerlendiren öğrencilerin de olduğu görülmüştür. Yapılan tüm gözlemler, etkinlik bitiminde diğer öğretmenler ile paylaşılmıştır.

Disiplinler arası bir etkinlik olması sayesinde bir disipline ilgisi, merakı olmayan bir öğrencinin diğer disipline yönelmesinin yolu açılmış, öğrencilerin sıkılmadan projelerini gerçekleştirmelerine fırsat tanınmıştır. Bazı öğrencilerin etkinlik başında kendi zaman çizelgesini oluşturdukları, bu sayede de belirlenen sürede etkinliği bitirdikleri gözlenirken, zaman çizelgesi hazırlamayan öğrencilerin çalışmalarını zamanında bitiremedikleri görülmüştür. Bu durum, etkinlik sonunda tüm öğrenciler ile paylaşarak disiplinli ve zamanı etkin bir şekilde kullanarak çalışmanın başarı için öneminden de bahsedilmiştir.

Eleştirel düşünmenin geliştirilmesinde ve öğretilmesinde; güvenli bir ortam hazırlama, bilinenden yararlanma, çok yönlü bakış açısını kazandırma, duyarlılığı oluşturma, geleceğe ilişkin bir bakış açısı oluşturma stratejileri dikkate alınmalıdır (Semerci, 2003). Eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesi birçok farklılaştırma modelinde ele alınan bir alandır (Tortop, 2015). Yaratıcı düşünce; “çeşitli imkânları ve ihtimalleri bir oyun olarak ele alıp, dikkatli bir şekilde, hiçbir baskı altında kalmadan ve o andaki faydaya önem vermeden, yeni fikirlere yol açan bir düşüncedir (Özcan, 2000).

Bütün bu literatür çalışmalarında bahsedilen stratejiler dikkate alınarak hazırlanan “Proje Bulmacası” etkinliği öğrencilere, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerini kazandırmayı amaçlamış ve amacına ulaşmıştır denebilir.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik yapılan bu etkinliğin temel amacı, öğrencilerin farklı disiplinlerdeki temel bilgi, ilgi ve becerilerini gözlemlemektir. Uygulama, üstün yetenekli çocuklara eğitim veren kurumlar başta olmak üzere, eğitim kurumlarındaki tüm disiplinlerde öğrencilerin hazırbulunuşluk, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri ile tutum ve davranışlarını saptamaya yarayan ve kolaylıkla gerçekleştirilebilecek bir çalışmadır. Özellikle üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde disiplinler arası etkinlikler uygulamak, öğrencilerin çalışmalarını daha dikkatli dinlemesine, etkinliklerden daha çok keyif almasına ve farklı disiplinlerde gözlemlenmesine fırsat vermektedir. Bunun yanında, etkinlikte öğrencileri bağımsız çalışmalarını için bırakmak da öğrencilerden alınacak verimi arttırmaktadır.

Klasik eğitim anlayışı içerisinde kendilerini istedikleri gibi ifade edemeyen, bu sebeple “sorunlu çocuk” olarak adlandırılan üstün yetenekli çocuklara yönelik yapılacak farklılaştırma yöntemiyle hazırlanan etkinliklerin, çocukların kendilerini özgürce ifade etmelerine, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişmelerine imkân tanıyacağı açıktır. Farklılaştırılmış eğitimin bir örneği olan “TicTacToe” yöntemi de üstün yetenekli çocuklara eğitim veren tüm kurumlarda aktif olarak daha yoğun bir şekilde kullanılmalıdır.

Yazarların Kısa Özgeçmişi ve İletişim Bilgileri

Onur Agaolu,

lisans eğitimini bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği alanında, yüksek lisans eğitimini ise eğitim yönetimi ve teftişi alanında tamamlamıştır. Üstün yeteneklilerin eğitimi alanında 10 yıldır öğretmenlik yapmaktadır. Bu alanda yapılan ulusal ve uluslararası kongrelere katılmış, bildiriler sunmuştur. 3. Ulusal Üstün Yetenekliler Kongresi'nde düzenleme kurulunda görev yapmıştır.

Kurum: Ankara Bilim ve Sanat Merkezi, Ankara, Türkiye.

E-mail: onuraga@yahoo.com

İş telefon: 0312 372 2242

Cep telefon: 0533 391 6181

Fatma Can Agaolu, ODTÜ Yabancı Diller Eğitimi Bölümü mezunudur. Bilişsel Bilimler alanında dil ve zihin üzerine dersler almıştır. Üstün yeteneklilerin eğitimi alanında 10 yıldır öğretmenlik yapmaktadır. Bu alanda yapılan ulusal ve uluslararası kongrelere katılmış, bildiriler sunmuştur. 2008 yılından beri European Council for High Ability-ECHA'nın Türkiye temsilcisidir. 2014-2015 yılında MEB adına UNESCO Eğitim Sektörü'nde uzman olarak görev yapmıştır.

Kurum: Ankara Bilim ve Sanat Merkezi, Ankara, Türkiye.

E-mail: can_fatos@yahoo.co.uk

İş telefon: 0312 372 2242

Cep telefon: -

Kaynaklar

- Agaolu, O. (2014). Computertree. *JournalfortheEducation of theYoungScientistandGiftedness*. 2(2), 87-93.
- Ataman, A. (1998). Üstün zekâlı çocuklara ana-babaları ve öğretmenleri nasıl yardımcı olabilir? *A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1).
- Bilgili, A.E. (2000). Üstün yetenekli çocukların eğitimi sorunu, sosyal sorumluluk yaklaşımı. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 374-382.
- Clark, B. (2008). *GrowingUpGifted*. (7. Baskı) UpperSaddleRiver, NJ: PrenticeHall.
- Demir, K. (2008). *Bütünleştirilmiş öğretim programların iş birliğine dayalı ve proje tabanlı öğrenme yaklaşımıyla uygulanmasının etkililiği*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Heacox, D. (2005). Promoting student independence and responsibility in academically diverse classrooms, *2005 ASCD Annual Conference*. Orlando, FL. April 2005.
- Kaplan-Sayı, A. (2013). *Farklılaştırılmış yabancı dil öğretiminin üstün zekâlı öğrencilerde erişkiye, eleştirel düşünmeye ve yaratıcılığa etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Karabacak, H. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ve beşinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyi (Erzurum ili örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- MEB, Bilsem Yönergesi, (2015). *Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi*, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özcan, O, A. (2000). *Algıdan Yoruma Yaratıcı Düşünce*, İstanbul: Avcıol Yayıncılık.

- Özyaprak, M. (2012). *Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere yönelik farklılaştırılmış matematik öğretiminin erışı, tutum ve yaratıcılığa etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sak, U. (2010). *Üstün zekâlılar: özellikleri, tanınmaları ve eğitimleri*, Ankara: Maya Akademi Yayınevi.
- Semerci, Ç. (2003). Eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi, *Eğitim ve Bilim*, 28(127), 64-70.
- Tomlinson, C. A. (2007). *Öğrenci gereksinimlerine göre farklılaştırılmış eğitim*, İstanbul: SEV-YAY.
- Tortop, H.S. (2015). *Üstün zekâlılar eğitiminde farklılaştırılmış öğretim müfredat farklılaştırma modelleri*. Düzce: Genç Bilge Yayıncılık.
- Trowbridge, K. (2014). *Think-Tac-Toe*, <https://prezi.com/n7dkth4ouvyv/think-tac-toe/> sitesinden indirilmiştir.
- Winebrenner. S. (2001). *Teachinggiftedkids in theregularclassroom*, Minneapolis, MN: FreeSpirit Publishing Inc.
- Wormeli, R. (2006). *Fairisn'talwaysequal: assessing&grading in thedifferentiatedclassroom*, Portland, ME: Stenhouse, sf. 65-66.

